CARLSRO
-1896-

Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

Kokoelmapoliittinen ohjelma

2022

SISÄLTÖ

1. JOHDANTO **2**

2. KRISTIINANKAUPUNGIN KAUPUNGINMUSEO CARLSRON KOKOELMATEHTÄVÄ **4**

Kokoelmatehtävän määritteet 5

Kristiinankaupungin museon strategia 8

3. KRISTIINANKAUPUNGIN KOKOELMAORGANISAATIO **9**

Kokoelma- ja konservointitilat 10

4. KOKOELMIEN HISTORIA **12**

5. KOKOELMIEN NYKYTILA **13**

Esinekokoelmat 13

Valokuvakokoelmat 13

Arkisto 14

6. TALLENNUS JA KARTUNTA **15**

Tallennustoiminta ja tallennustavat 15

Valtakunnallinen tallennustyönjako 15

Paikallinen tallennustoiminta 15

Nykydokumentointi 16

Valtakunnallinen tallennustoiminta 16

Kartunnan seuranta 16

Kartunnan kehitystyö 17

7. KOKOELMIEN HALLINTA **18**

Kokoelmiin liittäminen 18

Tutkimus ja luettelointi 18

Arvoluokitus 20

Poistot 20

Kokoelmanhallintajärjestelmä 23

8. KOKOELMIEN HOITO **27**

Kokoelmien hoito ja konservointi 27

Säilytys 27

Turvallisuus 31

9. KOKOELMIEN SAAVUTETTAVUUS JA KÄYTTÖ **33**

Saavutettavuus ja yleisötyö 33

Kokoelmien käyttäjät 33

Kokoelmien käyttö 34

Yhteistyö 35

1. JOHDANTO

Kristiinankaupunki on maamme parhaiten säilynyt suurvalta-ajalta periytyvä ruutu- ja puutalokaupunki, jossa sekä asemakaava että rakennuskannan pääosa periytyvät agraarin kauppa-kaupungin ajoilta. 1800-luvun purjehdusaikakaudella kaupunki olikin yksi Suomen merkittävimmistä merenkulku- ja kauppakeskuksista.

Kristiinankaupunki on museoiden, kulttuuriympäristöjen ja yksityisessä omistuksessa olevien kulttuurihistoriallisten kokoelmien aarreaitta. Paikallishistoriaa ja suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan keskeisiä ilmiöitä esittelevät merkittävät kokoelmat ja kulttuuriympäristöt ovat nähtävissä Kristiinankaupungin kaupunginmuseossa Carlsrossa, Kristiinankaupungin merimuseossa, Lebellin kauppiaantalossa ja Kiilin kotiseutumuseossa, jotka ovat avoinna museovierailijoille.

Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro on luokiteltu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi ympäristöksi (RKY). Alue on maisemaltaan ja ympäristöltään ainutlaatuinen. Kertaustyylinen ja hyvin säilynyt suurhuvila Villa Carlsro edustaa Pohjanmaalla alkanutta huvilakulttuuria ollen edustava ja laadukas esimerkki huvilarakentamisen varhaisemmalta kaudelta. Huvilan rakennutti laivanvarustaja Carl Alfred Carlström vuonna 1896 arkkitehti Fredrik Thesleffin piirustusten mukaan Suurjärven rannalle. Villa Carlsro ja kiinteistöllä sijaitsevat ulkorakennukset huvimaja, torppa, jääkellari, kylpy- ja saunarakennus ovat saaneet suojelupäätöksen 2021.

Museon kokoelmatyö pitää sisällään hyvin monenlaisia työtehtäviä konservoinnista asiakaspalveluun ja ympäristön dokumentoinnista varastointiin. Kokoelmatyöhön kuuluvat aineiston tallentaminen, tutkimus ja dokumentointi sekä muut toimenpiteet, joilla kokoelmat ja niihin liittyvä tieto on nykyisten, että tulevien sukupolvien käytössä, nähtävissä ja tutkittavissa. Carlsron merkittävä museokokoelma esittelee Kristiinankaupungin ja suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan keskeisiä ilmiöitä. Museokokoelma, jonka on kerännyt ajuri ja keräilijä Åke Weckström sisältää noin 11 000 esinettä. Kokoelmat ovat museotyön ytimessä. Tallennettu aineisto muodostaa merkittävän tietovarannon, museokokoelmat, jotka ovat osa yhteistä kulttuuriperintöämme nyt ja tulevaisuudessa. Työnsä ohessa vesi- ja roskakuskina Weckström pelasti ja keräili esineistöä, joka oli katoamassa modernin ajan raivatessa tilaa.

Kokoelmapoliittinen ohjelma on kokoelmahallinnan tärkein perusta, se määrittelee kokoelman luonteen ja ohjaa kokoelmatyötä tulevaisuudessa. Siinä määritellään kokoelmatyön tavoitteet, periaatteet ja käytännöt sekä tallennustyön painopisteet. Se ohjaa museon päivittäistä kokoelmatyötä ja on tärkeä työkalu hallittuun ja perusteltuun työskentelyyn. Tämä on Kristiinankaupungin kaupunginmuseon Carlsron ensimmäinen kokoelmapoliittinen ohjelma. Laadinnan pohjana on käytetty Museoviraston julkaisemaa opasta ”Kokoelmapolitiikan muistilista museoille”.

Museolaki edellyttää, että valtionosuutta saavalla ammatillisella museolla on kokoelmapoliittinen ohjelma. Tämän dokumentin laadinta on osa museon tavoitteita täyttää ammatillisesti hoidetun museon edellytykset. Ohjelman luominen on vaatinut usean toimintamallin määrittelemistä ensimmäistä kertaa. Näitä toimintamalleja ovat esimerkiksi kokoelman kartunnan rajaus, joka määrittää jatkossa lahjoitusten vastaanoton. Näiden rajausten ohjaamana kokoelman luonne sekä sen suhde tallennustyöhön määrittyvät oleellisesti. Laajemmin ajateltuna kyse on kokoelmahallintaan liittyvän yleisen tietoisuuden lisäämisestä ja uusien yhteistyömallien löytämisestä, jossa kokoelmapoliittiset ohjelmat ovat keskeisessä roolissa.

Kokoelmapoliittisen ohjelman on laatinut amanuenssi Linda Aura yhteistyössä alueellisen vastuumuseon Pohjanmaan museon ja Kristiinankaupungin museotoimen kokoelmapoliittisen ohjelman laadintaan asetetun työryhmän kanssa. Ohjelmaa on tarkoitus päivittää sekä laajentaa viiden vuoden välein ja tarvittaessa aikaisemmin. Ohjelmaa on tarkoitus arvioida kriittisesti. Kokoelmapoliittinen ohjelma hyväksytään museotoiminnan hallinnosta ja toiminnasta vastaavassa Kristiinankaupungin hyvinvointilautakunnassa. Päivityksissä seurataan museoliiton ohjeistusta ja se tehdään yhteistyössä alueen vastuumuseon kanssa. Kokoelmapoliittisen ohjelman laadintatyöryhmän muodostivat museoaluetutkija Kaj Höglund, Kristiinankaupungin tulosyksikön museotoiminta esimies/kulttuurisihteeri Riitta Raikio-Söderlund, amanuenssi Linda Aura, konservaattori Liisukka Oksa, museopalveluvastaava Timjami Varamäki, Carlsron tukiyhdistyksen (Understödsförening för Carlsro) puheenjohtaja Lars Nisula.

Kristiinankaupungin kaupunginmuseon Carlsron kokoelmapoliittinen ohjelma on julkinen asiakirja ja luettavissa kaupungin nettisivuilla.

Kuva: Sara Hoxell/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

2. KRISTIINANKAUPUNGIN KAUPUNGINMUSEO CARLSRON KOKOELMATEHTÄVÄ

Kristiinankaupungin kaupunginmuseo tutkii, säilyttää, tallentaa esineitä, valokuvia ja taideteoksia sekä esittelee Kristiinankaupungin ja suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan keskeisiä ilmiöitä ja valtakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä (RKY). Kaupunginmuseo Carlsro toimii paikallis-historiallisen aineiston asiantuntijana ja palveluntuottajana sekä aloitteentekijänä yhteistyö- ja kehittämishankkeissa.

Kaupunginmuseon tarjoamia palveluita ovat arkisto-, kokoelma-, näyttely- ja yleisötyö- sekä kulttuuriympäristö-palvelut. Ydintehtävänä museopalveluilla on taata kokoelman säilyvyys nyt ja tulevaisuudessa sekä saattaa se yleisön monipuoliseen käyttöön eläväisen näyttelytoiminnan ja sivistystyön kautta. Tässä tehtävässä on ensisijaisen tärkeää ottaa huomioon paikallinen yleisö ja sen toiveet sekä tarpeet.

Museon kokoelma on syntynyt paikallisen keräilijän Åke Weckströmin elämäntyönä. Tässä keräilyssä ei ole ollut ensisijaista esineiden rahallinen arvo tai esineen kunto. Esineet ovat pääasiassa paikallishistoriaa ja yhteiskunnallisia ilmiöitä monipuolisesti esittelevää materiaalia. Tämä luo pohjan kokoelman kartuttamiselle tulevaisuudessakin. Ensisijaiseksi museoarvon määrittäjäksi muodostuu paikallisuus ja esineen taustatiedot. Museolla on rajalliset resurssit ja tilat, joten hankintojen ja lahjoitusten museoarvoon tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Museolle lahjoitettu penkki 2020.
Penkki on esimerkki merkittävästä lahjoituksesta, sillä se kuului itse Carlströmeille.
Penkin on peräti valmistanut rouva Carlström itse.
Penkin restaurointi: Konservaattori Liisukka Oksa.
Kuva: Timjami Varamäki/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

KOKOELMATEHTÄVÄN MÄÄRITTEET

Kokoelmatehtävää määrittävät erilaiset lait, asetukset ja kansalliset sekä kansainväliset sopimukset. Näitä ovat museolaki ja kansainvälisen museoneuvosto ICOMI:n museotyön eettiset säännöt.

Museo on pysyvä, taloudellista hyötyä tavoittelematon, yhteiskuntaa ja sen kehitystä palveleva laitos, joka on avoinna yleisölle ja joka tutkimusta ja opetusta edistääkseen ja mielihyvää tuottaakseen hankkii, säilyttää, tutkii ja käyttää tiedonvälitykseen ja pitää näytteillä aineellisia todisteita ihmisestä ja hänen ympäristöstään.

-Kansainvälinen museoneuvosto International Council of Museums ICOM

ICOM international council of museums

Museolain 1 § määrittää museon tavoitteet:
Museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään.

Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnon- perintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Museotoimintaa varten myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin, ja museoasetuksessa määritetään valtionosuuden saamisen edellytykset seuraavasti:

1. *museon toimialan määrittelyssä sekä tallennus-, tutkimus- ja dokumentointitoiminnassa on otettu huomioon ainakin museon aihepiiri ja maantieteellinen alue;*

2. *museolla on museonjohtaja ja ainakin yksi muu päätoiminen työntekijä, joista toisella tulee olla ylempi korkeakoulututkinto ja toisella korkeakoulututkinto, ammatillisen korkea-asteen tutkinto tai sitä vastaava aikaisempi opistoasteen tutkinto; lisäksi molemmilta vaaditaan perehtyneisyyttä museon edustamaan toimialaan sekä museologian perusopintoja tai museoalan työkokemusta;*

3. *useolla on pitkän tähtäimen toiminta- ja taloussuunnitelma, joka sisältää rahoitussuunnitelmien lisäksi suunnitelmat museon tavoitteista ja painopisteistä sekä siitä, kuinka tutkimus ja konservointi sekä kokoelmien esittäminen, tallennus, kartuttaminen ja säilyttäminen on museossa järjestetty.*

2 luku
Valtionosuus ammatillisten museoiden käyttökustannuksiin

§ 5
Edellytyksenä ammatillisen museon hyväksymiselle valtionosuuteen oikeutetuksi on, että:

1. *museon ylläpitäjänä on kunta tai kuntayhtymä taikka sellainen yksityinen yhteisö tai säätiö, jonka sääntömääräisiin tehtäviin kuuluu museotoiminnan harjoittaminen tai museon ylläpitäminen;*

2. *museon toiminnalle on taloudelliset edellytykset;*

3. *museota ei ylläpidetä taloudellisen voiton tavoittelemiseksi;*

4. *museolla on toimintaa ohjaavat säännöt, joissa sen vastuualue on määritelty;*

5. *museolla on kokoelma ja kokoelmapoliittinen ohjelma;*

6. *kokoelman säilyminen museokokoelmana on turvattu myös museon lopettaessa toimintansa;*

7. *museo on avoinna yleisölle säännöllisesti, sen toiminta on ympärivuotista ja sen kokoelmat ovat museon käyttäjien tavoitettavissa;*

8. *museon tilat ovat tarkoituksenmukaiset;*

9. *museolla on toiminnasta vastaava päätoiminen johtaja, jolla on virkaan tai tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, johtamistaito ja tehtävän edellyttämä riittävä perehtyneisyys museon toimialaan ja tehtäviin;*

10. *museolla on vähintään kaksi päätoimisessa palvelussuhteessa työskentelevää museoalan asiantuntijaa, joista toinen voi olla samalla museon johtaja ja joilla on soveltuva korkeakoulututkinto sekä suoritetut museologian perusopinnot;*

11. *museolla on riittävä määrä muuta henkilöstöä;*

12. *museolla on monivuotinen tavoitteita, toimintaa ja taloutta koskeva suunnitelma.*

Museolain lisäksi museotoimintaa ohjaavat mm. **muinaismuistolaki, rakennussuojelulaki, maankäyttö- ja rakennuslaki, laki kulttuuriesineiden maastaviennin rajoittamisesta, tekijänoikeuslaki, EU:n yleinen tietosuoja-asetussekä henkilötietolaki** (myöhemmin tietosuojalaki).).

Arkkitehti Fredrik Thesleffin alkuperäispiirustus vuodelta 1895
”Luonnospiirustus huvilasta Alfred Carlströmille”.
Teksti: Ruusa Viljanen Rossi/Carlsron huvilan rakennushistoriallinen selvitys 2022.
Piirustus: Rakennustaiteen museon piirustuskokoelma.

KRISTIINANKAUPUNGIN KAUPUNGINMUSEON STRATEGIA

Kristiinankaupungin kaupunkistrategia 2025 Elinvoimainen Cittaslow-kaupunki määrittelee ne painotukset ja linjaukset, joita Kristiinankaupungin valtuusto pitää kaupungin kehittämisen ja johtamisen kannalta tärkeimpinä.
Kaupunkistrategian visio, arvot ja tavoitteet kohti toivottua tulosta ohjaavat kaupunginmuseo Carlsron toimintaa. Museotoiminta on Kristiinankaupungin hyvinvointipalvelualueen tulosyksikkö ja yksi kaupunkistrategian konkreettisista toteuttajista.

Kristiinankaupunki on tasaisesti asukaslukuaan kasvattava maakunnan eteläisin osakeskus. Kristiinankaupungissa tarjotaan asukkaille korkeatasoisia ja tehokkaita palveluja yhteistyössä asukkaiden kanssa. Kaupunki on asukkaille vetovoimainen asuinpaikkakunta, yrittäjille hyvä kumppani ja työntekijöille uudistuvasti johdettu työnantaja. Kristiinankaupunki on tunnettu ja imagoltaan myönteinen seutukaupunki. Kaupungin vahvuudet ovat turvallisuus, ilmapiiri ja tunne sekä viihtyvyys ja elinvoima. Kristiinankaupungissa eletään hyvää elämää kaikissa kuntamme osissa.

Arvot:

Avoimuus
- Päätöksenteossa avoimuus ja luottamus luovat hyvän toiminnan ja ilmapiirin.

Rohkeus
- Rohkeus kyseenalaistaa vanhoja toimintatapoja, ideoida ja tehdä uusia avauksia.

Osallisuus
- Kaupunki kehittyy sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla yhdessä kuntalaisten, henkilökunnan, palvelujen käyttäjien, tuottajien ja sidosryhmien kanssa.

Strategisista tavoitteista mainittakoon seuraavat palvelualuetta koskevat tavoitteet:

Kristiinankaupunki on vetovoimainen turvallinen asuinpaikka. Työpaikat, elinvoimainen elinkeinoelämä, tasokkaat palvelut, monipuoliset asuinalueet, sekä vapaa-ajan mahdollisuudet lisäävät paikkakunnalle muuttoa. Elävä kaksikielisyys on vahvuus.

Kaupunki on itsenäinen ja toimii innovatiivisesti elinvoimaisuuden vahvistamiseksi. Toimintaa ohjaa taloudellinen kehys, joka mahdollistaa kehityksen. Yhteistyö seutukunnan alueella yli seuturajojen on tärkeää. Kristiinankaupunki tarjoaa ja kehittää monipuolisia ja hyviä palveluita.

Kaupunki parantaa asukkaidensa hyvinvointia ja viihtyvyyttä; kulttuuri- ja museo-, liikunta- ja vapaa-ajanpalvelut, varhaiskasvatus, koulutus, tapahtumat, organisaatioiden välinen yhteistyö.

Asukkaiden hyvinvointi, turvallisuus ja viihtyvyys ovat lähtökohtana palvelualueiden tuottaessa asukkaiden tarvitsemia palveluja tavoitteellisesti ja ratkaisukeskeisesti. Hyvänlaatuisia palveluja tuotetaan omana toimintana ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Kiinnostavat ja tarpeeksi monipuoliset vapaa-ajan palvelut ovat työpaikkojen ja asuntojen rinnalla tärkeä tekijä asukkaiden paikkakunnalla viihtymiseksi ja uusien asukkaiden houkuttelemiseksi. Asukkaiden hyvinvointi on kunnan elinvoimaisuuden edellytys.

Cittaslown ideana on tuoda esiin pikkukaupungin hyvät puolet ja korostaa sen omia vahvuuksia ja ainutkertaisuutta. Cittaslow-kaupunki haluaa saada asukkaat jäämään seudulle kunnioittamalla perinteitä ja historiallisia arvoja ja toimimalla hyvän elämän puolesta. Kristiinankaupungin kaupunginmuseolla Carlsrolla ja kaupungissa harjoitettavalla kotiseutu-, kulttuuriympäristö- ja museotoiminnalla on tärkeä rooli Cittaslow-kaupungin edellä mainittujen tavoitteiden toteuttajana.

3. KRISTIINANKAUPUNGIN KOKOELMAORGANISAATIO

Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro on Kristiinankaupungin ylläpitämä kulttuurihistoriallinen museo. Kristiinankaupungin hallintosäännön mukaan hyvinvointilautakunta johtaa ja kehittää alaistaan museotoimialaa ja vastaa museopalvelujen ja kokoelmapoliittisen ohjelman tuloksellisesta järjestämisestä. Hyvinvointilautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen. Hyvinvointilautakunta päättää asioista, jotka museolain nojalla kuuluvat kunnan tehtäviin. Tulosalueen kulttuuri esimies vastaa museotoimintayksikön toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa kaupunginvaltuuston ja -hallituksen, hyvinvointilautakunnan sekä hyvinvoinnin palvelualueen johtajan alaisuudessa.

Carlsron alueen ja kiinteistöjen sekä työtilan ja arkistojen kunnossapidosta vastaa Kristiinankaupungin tekninen keskus. Kaupunginmuseolla on varasto- ja työtila Lapväärtintie 8-12,
L3 I kerros, josta kokoelmatyötä hallinnoidaan. Kaupunginmuseon Carlsron arkisto ja Kristiinankaupungin paikallishistoriallinen arkisto sijaitsee Korkeaharjun arkistotilassa.

Kristiinankaupungin kaupunki palkkaa yleisiin suhdanteisiin ja kaupungin taloudelliseen tilanteeseen pohjautuen museoammatillisia työntekijöitä ajankohtaisiin suunnittelu-, entisöinti- ja kehittämishankkeiden toteutukseen sekä kattavan museokokoelman digitointiin, hoitoon, näyttelytoimintaan ja kasvatus- ja opetustoiminnan järjestämiseen sekä museokävijöiden asiakaspalveluihin. Tuntiperusteisesti palkattujen museoammattilaisten lisäksi kokoelmatyössä osa työskentelee projektirahoituksella tai harjoittelusopimuksilla.

Nykytilanteen kartoitukseen pohjautuva Carlsron kokonaissuunnitelma 2022-2026 antaa raamit vuosittain tavoitteellisesti ja kaupungin taloussuunnitelman rajoissa etenevälle kiinteistöjen kunnossapidolle ja toiminnan kehittämiselle. Tästä johtuen museoalan ammattilaisten tehtävien osaamisalueet vaihtelevat paljon. Vuodesta 2023 alkaen tavoitteena on, että museolla on vähintään kaksi päätoimisessa palvelussuhteessa työskentelevää museoalan asiantuntijaa, joista toinen voi olla samalla Kristiinankaupungin kaupunginmuseon johtaja ja kokoelmapäällikkö. Hänen alaisuudessaan työskentelee amanuenssi sekä projektityöntekijät kuten valokuvaajat, konservaattorit, arkistotyöntekijät, tutkijat.

Kaupunginmuseon toiminta on ympärivuotista ja se tukee alueensa yleisöjä ja yhteisöjä tarjoamalla museo- ja kokoelmatyöhön liittyviä palveluita. Kristiinankaupungin kattaviin ja merkittäviin kokoelmiin liittyvää ja erilaisiin aihealueisiin perustuvaa näyttelytoimintaa, yleisötyötä ja museopedagogista toimintaa harjoitetaan yhdessä yhteistyössä museoyhteistyöverkoston kanssa.

Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro on museoammatillisesti hoidettu museo ja täyttää museolain edellytykset vuonna 2023.

Carlsron tukiyhdistys Understödsförening för Carlsro on yleishyödyllinen aatteellinen yhdistys, joka tukee Carlsron museota ja kulttuuriympäristöä tukevaa toimintaa työpanostuksin ja hanketoiminnan kautta sekä järjestää vaihtelevasti kulttuurisesti ja yhteiskunnallisesti suuntautunutta oheistoimintaa Carlsrossa..

KOKOELMA- JA KONSERVOINTITILAT

Ruusa Viljanen-Rossi on tehnyt Villa Carlsron rakennusteknisen selvityksen 2022. RHS-selvitys tontin muista rakennuksista tehdään myöhemmin.

Museon osoite ja rakennukset ilmakuvassa: Carlsron museo, Carlsrontie 181.

Carlsron alueella sijaitsevat rakennukset:

- Carlsron huvila; päärakennus (1896)
- Kruununvouti Starcken huvila (1830)
- ulkorakennus (siirretty alueelle 1970-luvulla)
- saunarakennus (1925)
- makasiinirakennus (siirretty alueelle 1980-luvulla)
- rekivaja (1960)
- renkitupa (1860)
- huvimaja (1860)
- jääkellari (1930)

Muita tiloja:

- Varasto- ja työtilat, Lapväärtintie 8-12, L3, Kristiinankaupunki
- Toimistotilat, Läntinen pitkäkatu 34, Kristiinankaupunki
- Kristiinankaupungin paikallishistoriallinen arkisto ja museon arkistotila: Lapväärtintie 163 C, Kristiinankaupunki.

Kuva: Magnus Hällbacka/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

CARLSRON HUVILAN POHJAPIIRROS
Huoneiden numerointia käytetään kokoelman luettelointitiedoissa.

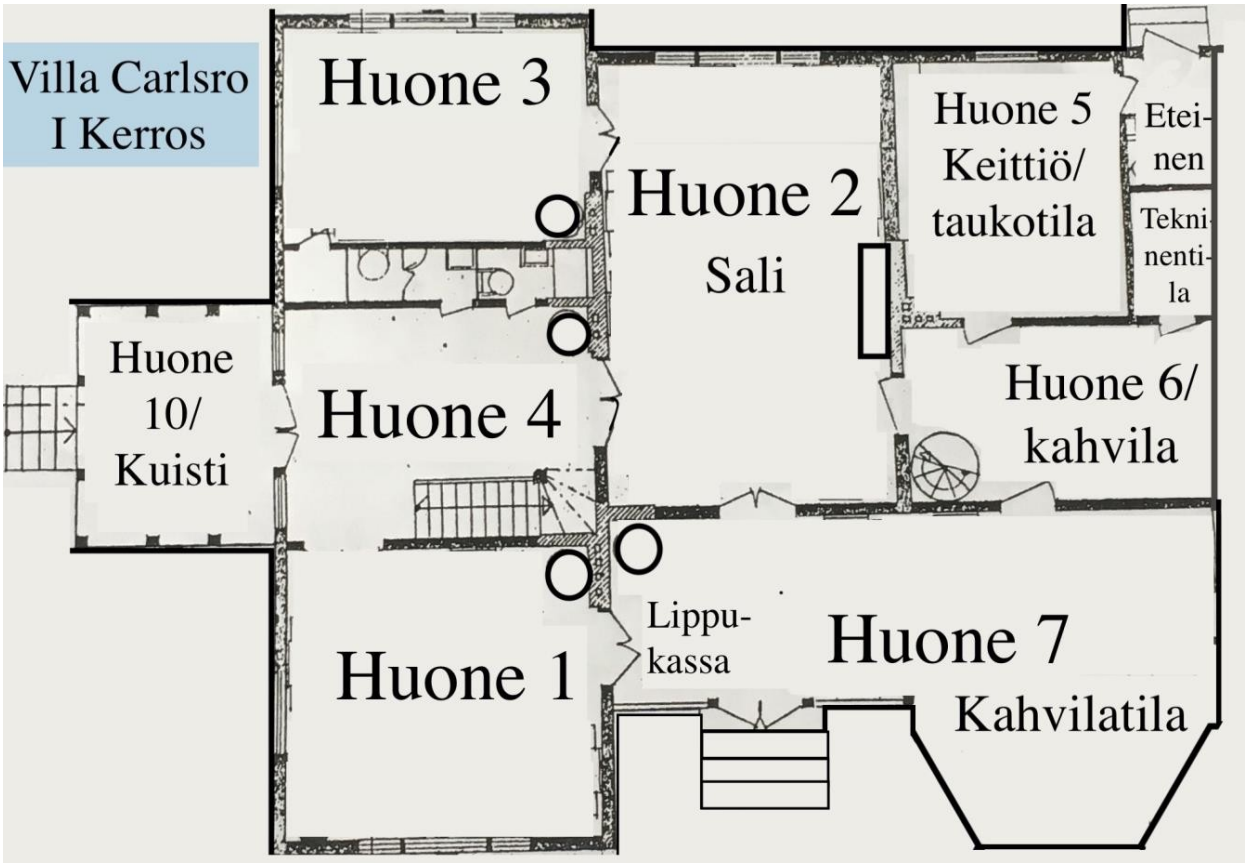

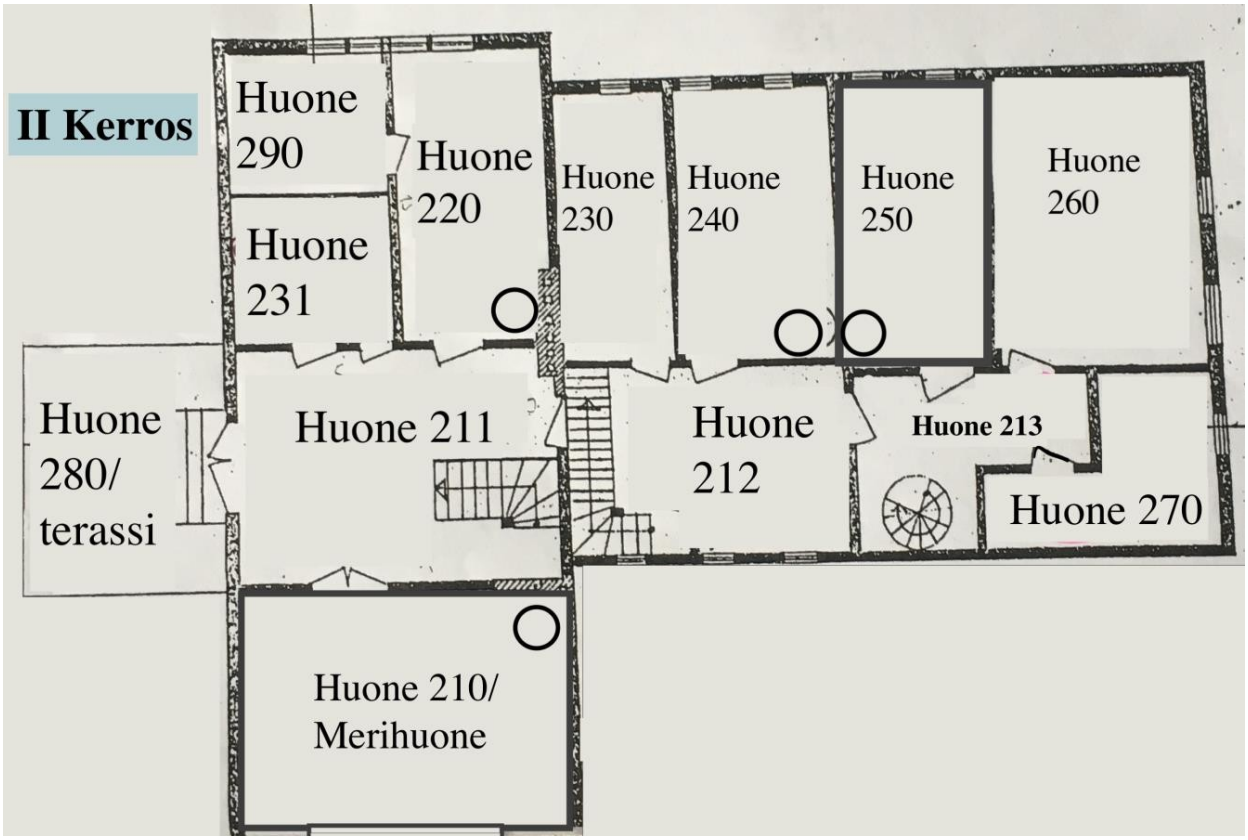

4. KOKOELMIEN HISTORIA

Aikakautensa mittapuulla ylellinen Villa Carlsro ja puisto- ja puutarha-alueen rakennukset sekä kokoelma muodostavat yhdessä monitasoisen kokonaisuuden, joka kertoo paikallisista ihmisistä, joiden arjen ja juhlan hetket kietoutuvat Suomen ja maailman historian kehitykseen. Vuodesta 2022 kaupunginmuseona toimiva Villa Carlsro ilmentää satamakaupungin laivanvarustajien loiston aikaa. Konkurssin tehneen varustaja ja kauppaneuvos Carl Alfred Carlströmin vuonna 1896 rakennuttama huvila irtaimistoineen pakkohuutokaupattiin vuonna 1911. Carlströmien aikakaudelta oleva kokoelma käsittää lähinnä huonekaluja sekä posliiniastiaston ja rekiä. Kylpylä ja täysihoitola sekä kesähotelli-aikakaudelta on posliiniastioita.
Kristiinankaupunkilainen keräilijä Åke Weckström (1909-1989) osti autioituneen huvilan vuonna 1960 ajatuksenaan perustaa museo. Työnsä ohessa vesi- ja roskakuskina Weckström pelasti ja keräili esineistöä, joka oli katoamassa modernin ajan raivatessa tilaa. Huvilaan sijoitetusta kokoelmasta kasvoi Weckströmin elämän aikana tavattoman laaja kattaen ainakin 11 000 objektia 1600-1900-luvuilta.
Valtaosa esineistä on kerätty Kristiinankaupungin alueelta, joten kaupungin ja sen asukkaiden historia eri vaiheineen on erittäin kattavasti edustettuna kokoelmassa. Åke Weckströmillä ei ollut mitään tiettyä keräilyfilosofiaa tai –metodia ja tämän vuoksi hän ei pyrkinyt ohjaamaan kokoelmansa kehitystä millään erityisellä tavalla. Weckström hankki esineitä pääasiassa Kristiinankaupungin ja sen lähialueiden huutokaupoista sekä myöhemmin Etelä-Suomessa järjestetyistä antiikkihuutokaupoista. Tämän lisäksi hän sai myös joitakin lahjoituksia paikallisilta asukkailta. Kristiinankaupungin kaupunki lunasti omistusoikeuden ja vastuun Carslron museosta 1.1.2002 Stiftelsen för Carlsro museumilta. Tällöin Carlsrosta tuli Kristiinankaupungin kaupungin-museo.

Kuva: Linda Aura/ Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

5. KOKOELMIEN NYKYTILA

ESINEKOKOELMAT

Kokoelma jakautuu pääosin kahteen ryhmään: Åke Weckströmin kokoelma (nykyinen kaupungin kokoelma) ja tukiyhdistyksen kokoelma. Tukiyhdistyksen kokoelma kattaa esineistöä, joka on tullut museolle Weckströmin kuoleman jälkeen.

Kaupungin kokoelma on arviolta 10 000 esinettä.
Tukiyhdistyksen kokoelma on arviolta 2000 esinettä.

Museon kokoelman kartuntaan, sisältöön ja muotoon ovat vaikuttaneet kulloinkin kokoelmissa työskennelleiden henkilöiden työtavat ja painotukset. Esimerkiksi kokoelmiin ottamisen kriteereitä ei ole aiemmin määritelty. Samoin yhteen dokumenttiin koottua kokoelmapoliittista ohjelmaa tai prosessikuvauksia ei Kristiinankaupungin kaupunginmuseossa ole aikaisemmin laadittu. Osa kokoelmasta on karttunut alueellisesti, osa valtakunnalliselta alueelta. Osa kokoelmaa on karttunut myös ulkomailta Weckströmin toimesta.
Esineistö on monipuolista: leikkikaluja, soittimia, tauluja, kirjoja, astioita, talonpoikaisesineistöä, huonekaluja, tekstiileitä, vaatteita, merenkäyntiin liittyvää esineistöä sekä paljon muuta.

Merkittäviä alueellisia osakokoelmia:
- apteekkarin kokoelma, (Kristiinankaupungin vanha)
- suutarin kokoelma (R. Kallio, Kristiinankaupunki, Vähämäki Lapväärtti)
- kultasepän kokoelma, (Georg Sandelin)
- rekikokoelma (johon kuuluu Carlströmin perheen rekiä)

Kokoelman suuruus perustuu luetteloitujen esineiden määrään ja kokoelman valokukuvauksen ohessa saatuun lisätietoon. Kokoelmassa on kuitenkin paljon luetteloimatonta ja inventoimatonta esineistöä. Kokoelmat tulee ottaa haltuun kokonaisuudessaan. Tarvittavia toimenpiteitä on käydä kokoelmat läpi, luetteloida, digitoida ja tehdä mahdollisia poistoja. Kokoelmille ei ole asianmukaisia säilytystiloja tarpeeksi tällä hetkellä, ja resurssien puitteissa on pohdittava mitä erityisesti luetteloimattomille esineille tehdään.

Katalogisoituja esineitä on 8500 ja katalogisoimatta arviolta noin 3000. Katalogisoimattomien esineiden määrä voi olla suurempi johtuen inventoimattomista kokoelmista museon varastoissa.

VALOKUVAKOKOELMAT

Carlsron valokuvakokoelma on suhteellisen pieni, n. 2000. Valokuvakokoelma on skannattu 2021 syksyllä ja saatettu loppuun alkuvuodesta 2022. Valokuvat ovat saaneet silkkipaperitaskut ja ne on lajiteltu aiheiden mukaan uusiin arkistolaatikoihin. Valokuvat ovat pääsääntöisesti alueellisia. Kuvakokoelma ei ole karttunut alkuperäisestä. Kuvat digitoidaan MuseumPlus Ria:aan ja saatetaan yleisölle nähtäväksi ja käyetettäväksi Finnaan. Valokuvat on siirretty varastoon Sairaalanmäelle sopiiviin olosuhteisiin 2021.

Merkittäviä osakokoelmia:
- Ina Roosin kuvakokoelma
- Carlströmin perheen kuvat
- Carlsron ja paikallisten huviloiden kuvakokoelmat

Museolla on myös muuta valokuvamateriaalia varsinaisen kokoelman lisäksi. Merkittävin ja suurin osa niistä ovat kuvia Åke Weckströmin ajalta Carlsrosta.

ARKISTO

Museon arkisto koostu esinekokoelmiin kuuluva kontekstiarkistosta, Kristiinankaupungin paikallishistoriallisesta arkistosta ja museotyön arkistosta. Arkisto on käyty läpi alkuvuodesta 2020 museotoimen ohjausryhmän aloittaessa toimintansa.
Kaupunginmuseo Carlsron arkisto ja Kristiinankaupungin paikallishistoriallinen arkisto sijaitsee Korkeaharjun arkistotilassa ja paikallishistoriallinen arkisto Kristiinankaupungin keskusarkistossa. Kopiot esineluetteloista sijaitsevat museon päärakennuksessa.

Kirjastorakennuksessa, Kauppatori 1 sijaitsee paikallishistoriallinen käsikirjasto ns. kotiseutuarkisto.

Kuva: Riitta Raikio-Söderlund/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

6. TALLENNUS JA KARTUNTA

TALLENNUSTOIMINTA JA TALLENNUSTAVAT

Museon tallennustoiminta painottuu passiiviseen kartuntaan paikallisesti. Museolla on rajalliset resurssit ja varastointitilat. Erityinen osa-alue, josta otetaan lahjoituksia vastaan on Carlsron historiaan liittyvä esineistö, joita kokoelmissa on hyvin vähän. Provenienssin on oltava hyvin selvä näiden lahjoitusten kohdalla.

Tallennustoiminta rajautuu paikalliseen tallentamiseen. Nykyiseen Kristiinankaupunkiin ovat kuuluneet vuodesta 1973 Kristiinankaupungin keskustan lisäksi entiset kunnat Tiukka, Siipyy ja Lapväärtti.

Kristiinankaupungin asuinalueet ja kylät:
- Leppäsalmi (Alesund)
- Korkeaharju (sairaala, Högåsen)
- Pohjapää (Norrstaden)
- Eteläpää (Söderstaden) ja Itäpuoli (Östra sidan)

Siipyyseen kuuluvat kylät:
- Siipyy (Sideby)
- Skaftung
- Metsälä (Ömossa)
- Henriksdal

Lapväärttiin kuuluvat kylät:
- Lapväärtti (Lappfjärd)
- Dagsmark
- Korsbäck
- Lålby
- Perus
- Härkmeri
- Uttermossa
- Peninkylä (Åback)

Tiukkaan kuuluvat kylät:
- Tiukka (Tjöck)
- Påskmark

VALTAKUNNALLINEN TALLENNUSTYÖNJAKO

Kristiinankaupungin kaupunginmuseolla ei ole määriteltyä valtakunnallista tallennustyönjakoa. Museo ei ole toistaiseksi mukana valtakunnallisessa tallennus- ja kokoelmayhteistyöverkostossa, TAKO:ssa.

PAIKALLINEN TALLENNUSTOIMINTA

Aktiivinen kartutus
- valokuvat
- Carlströmien aika
- huvilakulttuuri
- Kristiinankaupungin ja siihen kuuluneet alueet harkitaan tapauskohtaisesti.

Keräyksissä otetaan huomioon esineen sopivuus kokoelmaan ja ohjataan edelleen esimerkiksi pääsääntöisesti Merimuseolle (merenkulku teema), vastaavasti Siipyy-esineitä osoitetaan pääsääntöisesti Kiilin kotiseutumuseolle.

Passiivinen kartutus
- lahjoitukset

Pääsääntöisesti lahjoituksista ei makseta lahjoittajalle. Tapauskohtaisesti voidaan kuitenkin harkita, jolloin neuvoa pyydetään Vaasan vastuumuseolta. Kustannus katetaan hankintamäärärahoista.

NYKYDOKUMENTOINTI

Kristiinankaupungin kaupunginmuseolla on tällä hetkellä puutteellinen varastointi- ja resurssitilanne, josta johtuen nykyajan dokumentointi ei ole museolle realistista. Tästä vastaa vastaisuudessakin osaltamme alueellinen vastuumuseo Pohjanmaan museo.

VALTAKUNNALLINEN TALLENNUSTOIMINTA

Kristiinankaupungin museoilla ja yksityiskokoelmilla on paljon tarjottavaa ja vastavuoroisesti saatavaa kokoelmayhteistyön verkostossa vuodesta 2024 alkaen jolloin Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro on tavoitteiden mukaan valtakunnallisten ammattimuseoiden joukossa. TAKON:n poolityöskentely avaa aivan uusia yhteistyön muotoja ja jakaa asiantuntemusta.

KARTUNNAN SEURANTA

Kartunnan seurannasta vastaa kokonaisuudessaan työryhmä. Vastuumuseota konsultoidaan tarvittaessa. Kokoelman kartuttamisen suunnitelma on laadittu vastuumuseon kanssa 2021. Työryhmä on velvoitettu noudattamaan kokoelmapolitiikassa määriteltyjä periaatteita.

Kuva: Linda Aura/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

KARTUNNAN KEHITYSTYÖ

Kristiinankaupungin kaupunginmuseossa Carlsrossa on meneillään museokokoelman esineistön luettelointi digitaaliseen muotoon ja aineiston syöttäminen MuseumPlus-kokoelmahallinta-järjestelmään, resurssien puitteissa. Näin voimme määritellä kokonaisvaltaisemmin museon kokoelmien rakennetta ja sisältöjä sekä luoda suuntaviivat tulevaisuuden kartunnalle.
Kokoelmakartan laatiminen muodostaa kokonaiskuvan laajoista kokoelmista. Oman kokoelman tunteminen ja kansallinen kokoelmayhteistyö ovat avainasemassa kartunnan kehitystyötä suunniteltaessa. Rajalliset kokoelmien säilytystilat asettavat museon kartunnan suhteen varsin haasteelliseen asemaan. Pitää miettiä tarkkaan mitä uutta materiaalia voidaan ottaa kokoelmiin, tai voidaanko ylipäätänsä ottaa mitään. Mahdollisuus kokoelma- ja varastotilojen laajentamiseen tulee huomioida tavoitesuunnitel-massa.

Kuva: Teemu Ahola/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

7. KOKOELMIEN HALLINTA

KOKOELMIIN LIITTÄMINEN

Kaikista kokoelmahankinnoista tehdään luovutussopimus, johon kirjataan luovuttajan yhteystiedot sekä luovutuksen sisältö. Luovutussopimuksen myötä aineiston omistus-, hallinta- ja käyttöoikeus siirtyy luovutusehdoissa määritellyllä tavalla museolle, ellei toisin sovita. Luovutussopimus täytetään aina kahtena kappaleena, joista toinen kuuluu luovuttajalle ja toinen museolle. Kokoelmiin liittämisen yhteydessä syntyvien dokumenttien pitkäaikaissäilytys turvataan siten kuin museopalveluiden arkistonmuodostussuunnitelmassa on määrätty.

DIAROINTI

Kokoelmiin liittämisen seuraava vaihe on diaariointi. Siinä saantierän konteksti- ja muut tiedot tallennetaan ja kokoelma saa diaarionumeron, joka toimii jatkossa kokoelman ja sen osien identifioinnin välineenä. Diarointi tehdään digitaalisesti kokoelmahallintajärjestelmään. Väliaikaiseen diaarinumerot merkitään muodossa D22-1, jossa D merkitsee diarointia, 22 on esimerkki vuosiluvusta ja -1 on juokseva luku.

Diaarioinnin yhteydessä järjestelmään tulee täyttää myös perustelut objektin ottamisesta kokoelmiin. Jokainen kokoelmiin liittäminen on voitava perustella ja kokoelmiin liittämisen tulee aina olla linjassa museon tallennustehtävien kanssa. Kokoelmiin liittämisen perustelua tulee ajatella myös tulevien museoammattilaisten näkökulmasta. Museon tulisi tuottaa enemmän tietoa omasta toiminnastaan ja toiminnan perusteluista tulevia sukupolvia silmällä pitäen. Tämä helpottaa suuresti tulevaisuudessa tehtäviä pohdintoja kokoelmien profiiliin ja kehittämiseen liittyen.

TUTKIMUS JA LUETTELOINTI

Kaikki luettelointi tehdään digitaalisesti MuseumPlus RIA-kokoelmajärjestelmään. Esine kuvataan ennen tietojen siirtoa järjestelmään. Luetteloidessa esineestä tallennetaan aina vähintään perustiedot, jotka on määritelty museon omassa digitointioppaassa (liitteenä).
Kokoelmayksikössä tehtävä tutkimus ja luettelointi voidaan jakaa kahteen eri tasoon: tunnistusluettelointiin ja tutkimusluettelointiin. Tunnistusluettelointi on luonteeltaan perusluettelointia, jossa objekti määritellään ja tunnistetaan kaikkien niiden tietojen pohjalta, jotka on saatu objektin luovuttajalta ja mitä objekti fyysisenä kappaleena kertoo itsestään. Tällöin ei käytetä lähdeteoksia tai muuta tutkimusmateriaalia, vaan luettelointi perustuu silmämääräiseen havainnointiin ja objektin mukana tulleeseen tietoon.

Tutkimusluettelointi on varsinaista objektiin liittyvää. Tutkimusluetteloinnissa hyödynnetään alan tutkimuskirjallisuutta ja muuta lähdeaineistoa uuden tiedon tuottamiseksi. Tutkimusluetteloinnin myötä objektiin liittyvä tieto syventyy ja objekti voidaan linkittää osaksi uusia tai laajempia kontekseja.

Rajallisten resurssien ja kokoelmien haltuunoton vaatimien toimenpiteiden vuoksi museolla tehtävä luettelointi on pääasiassa tunnistusluettelointia. Tutkimusluettelointia on mahdollista tehdä vain harvoin ja tuolloinkin tutkimus liittyy yleensä johonkin meneillään olevaan erilliseen hankkeeseensa.

ESINEKOKOELMAN LUETTELOINTI

Aineiston luettelointi tapahtuu valikoitu ja rajattu erä kerrallaan. Erän esineiden kunto kartoitetaan. Esineet puhdistetaan esineen kunnon ja materiaalin vaatimalla tavalla. Jokainen esine saa kokoelmista vastaavalta amanuenssilta oman luettelointinumeronsa, jonka avulla se pystytään identifioimaan. Numero kiinnitetään esineeseen asianmukaisesti ja pysyvästi. Numerona käytetään juoksevaa numerointia 00001. Objektin osat (esim. kenkäparin kengät) merkitään samalla numerolla lisäten aakkosen pienin kirjaimin perään 00001a. Numeroitu esine valokuvataan valkoisella taustalla. Kuvia voidaan ottaa tarvittaessa useampia. Esineen tiedot luetteloidaan kokoelmanhallinta-järjestelmään. Esine pakataan arkistokelpoisia materiaaleja käyttäen ja sille katsotaan sopiva varastointipaikka. Varastopaikka kirjataan myös järjestelmään.

VALOKUVIEN LUETTELOINTI

Valokuvat luetteloidaan arkistolaatikko kerrallaan. Valokuvat saavat saman muotoisen juoksevan numeron, kuin esineet. Numero merkitään kuvan taakse vasempaan ylänurkkaan pehmeällä lyijy-kynällä. Numero merkitään myös kuvan silkkipaperitaskuun oikeaan alakulmaan lyijykynällä.

Valokuvan tiedot luetteloidaan kokoelmanhallintajärjestelmään. Valokuvista otetaan reprokuva tai ne skannataan ja tallennetaan kovalevylle. Digitaalisessa muodossa vastaanotetun materiaalin kohdalla tarkastetaan tallennukseen yhtenevä tiedostomuoto. Digitoitu aineisto säilytetään kolmessa paikassa: kokoelmanhallintajärjestelmässä, järjestelmän varmuuskopiona sekä museon verkkolevyllä digitaalikokoelmien kansiossa. Alkuperäinen kuva säilytetään arkistokelpoisissa silkkipaperitaskuissa arkistolaatikoissa.

Kuva: Linda Aura/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

KÄYTTÖKOKOELMIEN LUETTELOINTI

Luettelointiprosessiin kuuluvat kuntokartoitus ja puhdistus, numerointi, luettelointi kokoelmanhallintajärjestelmään sekä varastointi. Numerointi tehdään muodossa KK22-1, jossa KK merkitsee käyttökokolemaa, 22 vuotta ja 1 juoksevaa numeroa. Jos esine on osa varsinaista kokoelmaa ja se siirtyy osaksi käyttökokoelmaa, annetaan sille uusi numero muodossa KK00001, jollois ainoastaan lisätään KK-lyhenne vanhan numeron eteen. Vanha numero säilyy järjestelmässä. Syy esineen uudelle luokitukselle kirjataan järjestelmään.

ARVOLUOKITUS

Museon kokoelmien arvoluokittaminen perustuu ajatukseen kokoelmiin kuuluvasta eriarvoisesta aineistosta. Arvoluokitus on keino hallita kokoelmia ja parantaa niiden laatua. Kristiinankaupungin museossa on käytössä neliportainen arvoluokitus:

1. Ensimmäiseen arvoluokkaan kuuluu museokokoelmaan liitetty, luetteloitu ja numeroitu aineisto. Ensimmäisen arvoluokan aineisto muodostaa museokokoelman ytimen.

2. Toisen arvoluokan muodostaa käyttökokoelmaan liitetty aineisto.

3. Kolmanteen arvoluokkaan kuuluu museon tiloissa säilytetty numeroimaton aineisto. Aineisto sisältää vanhoja talletteita, museolle lahjoitettua aineistoa, jonka lahjoitustiedot ovat kadonneet sekä mahdollisesti muuta numeroimatonta aineistoa. Tulevaisuuden tavoitteena on selvittää kolmannen arvoluokan aineiston museaalinen arvo ja sijoittaa aineisto muihin luokkiin. Talletteet pyritään ottamaan osaksi museon kokoelmia.

4. Neljänteen arvoluokkaan kuuluvat museon kokoelmista poistettavat esineet.

Arvoluokitus merkitään kokoelmanhalintaohjelma Kookokseen kohtaan tila, josta voi valita seuraavat luokitukset: Käyttökokoelma, palautettu omistajalle, poistettu kokoelmasta, varattu. Numeroimaton esine näkyy järjestelmässä väliaikaisella numerolla, jos esine on kuvattu.

POISTOT

Dokumentoidessaan esineen museokokoelmaan museo sitoutuu sen pysyvään hoitoon ja säilyttämiseen. Joskus kokoelmista joudutaan poistamaan esineitä, jotka ovat tuhoutuneet korjauskelvottomiksi, ovat vaaraksi muulle kokoelmalle, museorakennukselle tai ovat peruuttamattomasti kadonneet (esim. varkaus). Lämmittämättömissä puurakennuksissa toimivien paikallismuseoiden kokoelmia uhkaavat erityisesti erilaiset tuholaiset. Niiden saastuttamat esineet poistetaan kokoelmasta lisätuhojen välttämiseksi.

Museon johtosäännössä määritellään poistoperiaatteet, joita museo noudattaa. Kun esineen tuhoutuminen havaitaan, neuvotellaan asiasta maakuntamuseotutkijan tai konservaattorin kanssa. Tarkastuksesta tehdään kirjallinen raportti, jonka perusteella poistoa ehdotetaan siitä päättävälle taholle. Poistopäätös tehdään kirjallisesti ja päätökset liitteineen säilytetään museon toiminnallisessa arkistossa. Diaarikirjaan ja pääluetteloon tehdään esineen kohdalle merkintä poistosta alkuperäistä kirjausta tuhoamatta. Poistetun esineen kokoelmanumeroa ei käytetä uudelleen.

Esine voidaan poistaa museokokoelmista eri tavoin.

- Objekti siirretään käyttökokoelmaan
- Objekti lahjoitetaan toisen museon kokoelmiin
- Objekti palautetaan lahjoittajalle
- Objekti lahjoitetaan tai myydään
- Objekti tuhotaan

Ensisijaisesti tulee selvittää mahdollisuutta siirtää objekti toisen museon kokoelmiin. Mikäli objekti palautetaan lahjoittajalle, ottavat kokoelmatyöntekijät tähän yhteyden. Tapauksessa, jossa objekti päätetään myydä tai lahjoittaa, vastaa prosessista aina museonjohtaja. Objektia, joka on tullut museolle lahjoituksena ei koskaan myydä eteenpäin, vaan silloin kyseeseen tulee vain lahjoitus tapauskohtaisen harkinnan mukaan. Myyntiin voidaan päätyä vain sellaisten objektien kohdalla, jotka museo on itse hankkinut ostolla. Mikäli objekti päätetään tuhota, sopivat kokoelmatyöntekijät, miten tuhoaminen hoidetaan ja kuka sen hoitaa. Esine tuhotaan siten, että objektin materiaalit saadaan mahdollisuuksien mukaan jätekierrätykseen. Objektia ei milloinkaan siirretä sellaisenaan jätteisiin, vaan esine pyritään rikkomaan osiin ja kierrättämään. Luettelointinumero tulee aina poistaa esineestä ja tehdä esine sellaiseksi, ettei sitä voi enää tunnistaa museoesineeksi.

Poiston tapaa tulee harkita aina objektikohtaisesti. Objekteista, joista on olemassa lahjakirja, täytyy tarkistaa aina poistoprosessissa tieto siitä, onko objektille kirjattu joitakin erityisehtoja liittyen poistamiseen. Joskus lahjoittaja on voinut toivoa esineen palautuvan takaisin hänelle, jos museo päättää siitä joskus luopua. Jos lahjoitus on vanha eikä lahjoittaja ole enää elossa, poistuu kohta 3. poistotavoista. Perillisiin tai perikuntaan ei oteta yhteyttä enää tässä tapauksessa, vaan silloin museo miettii sopivan poistotavan objektille.

Kuva: Riitta Raikio-Söderlund/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

POISTOPERIAATTEET

Poistolle on aina oltava riittävät perusteet.

Kokoelmasta poiston perusteita ovat:

Huonokuntoisuus
Esine, valokuva tai muu aineisto on erittäin huonokuntoinen. Sitä ei voi konservoinnillisesti enää pelastaa ja se saattaa kuntonsa vuoksi jopa vaarantaa kokoelman muut objektit.

Objektin kaksoiskappaleet
Vastaavanlainen esine on jo kokoelmissa. Huomattavasti paremmilla kontekstitiedoilla varustettu vastaava esine lahjoitetaan museoon. Parempikuntoinen vastaava esine lahjoitetaan museoon. Valokuvasta on kokoelmissa monta samanlaista kappaletta.

Korkeat säilytyskustannukset
Objektin säilyttäminen aiheuttaa museolle kohtuuttomat säilytys- ja ylläpitokustannukset.

Epäsopivuus/merkityksettömyys
Objekti ei sovi museon kokoelmiin. Esine tai valokuva saattaa olla museon kokoelmien kannalta merkityksetön, mutta se saattaa täyttää paikkansa jonkin toisen museon kokoelmissa.

Objektista ei tietoja
Esineen tai valokuvan kontekstitiedot puuttuvat. Objektia ei voi käyttää historiallisena lähteenä.

Poistoon päädyttäessä näistä perusteista täytyy yleensä täyttyä useampi kuin yksi. Esimerkiksi pelkästään esineen huono kunto ei ole yksin riittävä peruste poistolle. Jos esineestä puuttuvat myös kontekstitiedot, niin silloin nämä perusteet yhdessä voisivat riittää esineen poistoon. Jokaista poistoa harkitaan ja mietitään esinekohtaisesti ja katsotaan tarkasti perusteita, täyttyykö esineen kohdalla useampi poistoperuste. Poistoperiaatteita sovelletaan esinekokoelman lisäksi myös kuvakokoelmaan.

Kategoria	Nykytilanne	Tarvittavat toimenpiteet	Huomautuksia
Poistot	Museolla ei ole käytäntöä poistojen tekoon.	Käytäntö luotava.	Lomakkeet saatu vastuumuseolta. (syksy 2020)
Lahjoitukset	Lahjoituksia on otettu vastaan vuosien aikana. Vastaanotoissa sekavuutta, dokumentoinnissa puutteita.	Käytäntö luotava. Tähän vaikuttaa myös kokoelman luonteen määrittely kokoelmapoliittisessa suunnitelmassa.	Lomakkeet saatu vastuumuseolta. (syksy 2020)

Kategoria	Vastuuhenkilöt	Aikataulu	Yhteistyökumppanit
Poistot	Työryhmä	Satunnainen	Vaasan vastuumuseo
Lahjoitukset	Tukiyhdistys, työryhmä	Satunnainen	Vaasan vastuumuseo

KOKOELMANHALLINTAJÄRJESTELMÄ

Kristiinankaupungin museoilla on käytössä uusi kokoelmanhallintajärjestelmä MuseumPlus RIA. Se otettiin käyttöön 2020 yhdessä kaupungin muiden museoiden kanssa. Hankkeessa on mukana Carlsron ohella Kiili ja Lebellin kauppiaantalo.

JÄRJESTELMÄN YLLÄPITÄJÄ

MuseumPlus on sveitsiläisen Zetcomin toimittama kokoelmahallintajärjestelmä, jota on yhteistyössä räätälöity suomalaisille museoille sopivaksi Kookos-kokoelmahallinnan palvelukokonaisuudeksi. Suomen museoliitto ry:n hallinnoima ja ylläpitämä Kookos palvelukokonaisuus pitää sisällään kokoelmahallinnan kokonaisratkaisun. Kookos tukee museoiden kokoelmatyötä tarjoamalla työkaluja, koulutusta ja henkilökohtaista tukea kokoelmien luettelointiin, kokoelmatietojen tallentamiseen ja niiden saataville saattamiseen.

JÄRJESTELMÄN KÄYTTÖ

Käyttöönottoprojektin osana palveluntarjoaja hankki Kristiinankaupungin museoille 1 kpl MuseumPlus-kokoelmahallintajärjestelmän lisenssejä. Yksi lisenssi oikeuttaa yhteen järjestelmän yhtäaikaiseen käyttäjään. Lisenssi on asiakaskohtainen, eikä ole sidottu yksittäiseen henkilöön.

Kookoksessa kaikkien asiakkaiden aineistot on tallennettu fyysisesti samaan tietokantaan. Käyttöoikeuksilla rajataan asiakkaan pääsy vain omiin aineistoihinsa, jolloin päivittäinen käyttökokemus sinänsä on Kookos-ratkaisussa sama kuin aineistot olisivat museokohtaisessa tietokannassa. Yksittäisen käyttäjän tunnistaminen toteutetaan kirjautumisen yhteydessä. Tietoturvasta huolehditaan siten, että yhteys palvelimelle muodostetaan suojatussa yhteydessä, jottei tunnuksia voida kaapata sisäänkirjautumisen yhteydessä.

MUSEUMPLUS-JÄRJESTELMÄ TOIMINNALLISUUKSIA

Helppokäyttöinen

Järjestelmän käyttöliittymä on suunniteltu graafisesti miellyttäväksi, helposti omaksuttavaksi ja käytettäväksi ilman turhia hiiren klikkailuja. Luettelointityötä tukevat ja nopeuttavat mm. alasvetovalikot, ennakoiva tekstinsyöttö tietyissä kentissä ja vihjesanat (tooltips). Kertaalleen tallennettua tietoa ei tarvitse luetteloida toistamiseen, sillä järjestelmä mahdollistaa tehokkaasti sen hyödyntämisen linkitysten avulla.

Nopea ja turvallinen

Järjestelmä pystyy käsittelemään suuren määrän tietoa nopeasti. Suomen museoliiton MuseumPlus-palvelussa on toteutettu keskitetty palvelinratkaisu, joten yksittäisellä asiakasmuseolla ei tarvitse olla omia palvelimia esimerkiksi kuvatiedostojen säilyttämistä varten. Järjestelmä on turvallinen käyttää: se täyttää sekä tietoturvan (OWASP Top 10) että säilytyksen näkökulmasta asiakasmuseon kaikki tarpeet.

Monipuolinen

Järjestelmään voi luetteloida ja tallentaa kaikkia objektityyppejä, joita museoiden kokoelmiin kuuluu. Kaikki objektit (mm. esineet, valokuvat, taideteokset, audiovisuaalinen aineisto, näytteet, löydöt, arkistoaineisto) on löydettävissä yhdellä haulla. Objekteihin voi liittää rajattoman määrän liitetiedostoja, kuten digikuvia, digitaalisia av-aineistoja tai esimerkiksi PDF-tiedostoja. Järjestelmä myös mahdollistaa laaja-alaisesti asiakasmuseon eri toimintaprosessien (lainat, näyttelyt, sopimukset jne.) tallentamisen ja linkittämisen muihin tietueisiin. Käyttäjän on siten helppo hallita kaikkia

museon tietovarantoja samassa järjestelmässä eikä päällekkäiselle tietojen tallentamiselle useaan eri järjestelmään eri toimintaprosessien mukaan ole tarvetta.

Hyvät hakuominaisuudet

Järjestelmässä on monipuoliset hakuominaisuudet, joita voi käyttää laaja-alaisesti eri käyttötarkoituksiin. Tietoja järjestelmästä voi hakea sekä kokoteksti- että tarkennetulla haulla. Kokotekstihaku kohdistaa haun tietueen kaikkiin kenttiin. Tarkennetussa haussa käyttäjä voi rajata hakutuloksia kohdistamalla haun haluamiinsa kenttiin ja käyttämällä eri hakuoperaattoreita (AND/OR/NOT). Hakua voi jatkaa tarkentamalla edellistä hakua ja yhdistelmällä hakutulosjoukkoja.

Standardeja, luokituksia, ontologioita ja yhteisiä termilistoja noudattava

Järjestelmä tarjoaa suomalaisille museoille kansainvälisen ja standardoidun tavan luetteloida aineistojaan. Järjestelmä tukee useita luettelointistandardeja, joista tärkein on tuhansissa museoissa ympäri maailmaa käytössä oleva SPECTRUM -standardi. Järjestelmään on integroitu Finto-ontologiapalvelu, jonka avulla museot voivat käyttää luetteloinnissa KOKO- ja Iconclass-ontologioita. Finto-integraation avulla järjestelmään voidaan myöhemmin helposti integroida myös muita Finto-ontologiapalvelun ontologioita. SKOS-standardin tuki mahdollistaa ontologioita hyödyntävät tarkennetut haut.

Massamuokkaus

Järjestelmä tukee tärkeimpien kenttien osalta objektien luettelointitietojen massamuokkausta. Tarvittaessa voit myös kopioida jo aiemmin järjestelmään syötetyn tietueen pohjaksi esimerkiksi toiselle vastaavanlaiselle luetteloitavalle esineelle.

Kattavat raportointiominaisuudet

Järjestelmässä on kattavat raportointiominaisuudet kaikista järjestelmän tietosisällöstä. Museoiden on mahdollista räätälöidä järjestelmään itse omia raporttipohjiaan esimerkkiraporttien pohjalta tai käyttää järjestelmässä valmiiksi olevia raportteja.

Monikäyttöinen koritoiminnallisuus

Järjestelmässä on verkkokaupoista tuttu koritoiminnallisuus. Koriin voi helposti kerätä vaikka näyttelyyn suunniteltuja aineistoja. Korin voi joko merkitä yksityiseksi tai jakaa sen tarvittaessa myös muiden käyttäjien kanssa.

Konservointi-, laina- ja sijaintitietojen tallentamiseen sopiva

Konservointiin, lainaprosessiin ja esineiden sijaintitietoihin liittyvien toimenpiteiden hallinta kuuluu järjestelmän toiminnallisuuksiin. Konservointiin liittyvät raportit, kuten kuntoraportit, saadaan suoraan ulos järjestelmästä. Kaikki lainoihin liittyvät tiedot voidaan tallentaa järjestelmään. Myös lainaussopimukset tai muut liitetiedostot voi tallentaa järjestelmään. Kaikkien järjestelmään luetteloitujen objektien pysyvien ja tilapäisten sijaintitietojen kirjaaminen onnistuu vaivatta.

Kuvien metadataa ja kuvakokoja automatisoiva

MuseumPlus-järjestelmässä kuvatiedoston metadata (IPTC/EXIF) viedään suoraan digitaalisesta kuvasta tietueelle. Järjestelmä muuntaa automaattisesti korkearesoluutioisista kuvatiedostoista pienemmät näyttökuvat eri koossa esimerkiksi raportteja, tietueiden selailua tai ulkoista palvelua varten (esim. Finna).

Automaattiset muistutukset

Järjestelmässä on mahdollista luoda automaattisia ajastettuja sähköpostimuistutuksia mihin tahansa tietueeseen liittyen joko itselle tai mille tahansa käyttäjälle tai käyttäjäryhmälle. Voit jättää automaattisen ajastetun muistutuksen esimerkiksi näyttelyyn suunniteltuihin objekteihin (esim. "Käy läpi nämä objektit näyttelyä varten") tai poistotoimenpiteeseen liittyen ("Käy läpi nämä poistettavaksi ehdotetut objektit").

Finna-yhteensopiva / KDK-PAS

Järjestelmässä on tarvittava rajapinta (OAI-PMH) Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymä Finnaan liittymiseen. Järjestelmän kehitystyön yhteydessä on huomioitu myös Kansallisen digitaalisen kirjaston ylläpitämä pitkäaikaissäilytysjärjestelmä (KDK-PAS). Tällä hetkellä järjestelmästä ei ole vielä rajapintaa KDK-PAS-järjestelmään.

Paikkatietojen hyödyntäminen (GIS)

Järjestelmään on kehitteillä karttasovellus, jota voi käyttää järjestelmään tallennettuihin aineistoihin liittyvien paikkojen merkitsemiseen ja esittämiseen. Järjestelmään voi tallentaa yhteiseen käyttöön paikkoja niiden kuvailutietoineen.

PÄÄKÄYTTÄJÄ

MuseumPlus-kokoelmahallintajärjestelmän pääkäyttäjä on Kristiinankaupungin museot ja Kristiinankaupungin kaupunki Kookos-kokonaispalvelujen maksajana.

MuseumPlus RIA kustannukset

Kustannukset MuseumPlus RIA-kokoelmahallinnan käyttöönotosta muodostuvat kahdesta eri osasta: **käyttöönottoprojektista** (kertakustannus) ja **ylläpitokustannuksista** (jatkuvat).

Ylläpitokustannusten osalta kustannukset alkavat seuraavan kuun alusta, kun Kookos on otettu käyttöön. Toisin sanoen jos MuseumPlus RIA:n käyttöönotto ajoittuu keskelle vuotta (esim. maaliskuun alku 2021), kustannukset tulevat ylläpitokustannusten osalta 10 kuukaudelta (maaliskuu 2021-joulukuu 2021).

Meidän tapauksessanne tämä tarkoittaisi 850 euron (+alv) kustannuksia 10 kuukaudelta (lisenssin ylläpito 30€+helpdesk/koulutus 40€+palvelintila 15€*10=yht. 850 € + alv). Koko vuodelta jatkossa kustannukset tulisivat olemaan 1020 € + alv, jos mikään ei muutu meidän osaltamme lisenssien tai palvelintilan suhteen. Tähän vaikuttaa mm. yhteistyökuviot alueen muiden museoiden kanssa.

KOOKOS

SUOMEN MUSEOLIITTO
FINLANDS MUSEIFÖRBUND
FINNISH MUSEUMS ASSOCIATION

Kertaluontoiset kustannukset MuseumPlus RIA-palvelulle

Kuvaus	Yksikköhinta	Yhteensä
Järjestelmän konfigurointi asiakkaan tarpeisiin. MuseumPlus RIA-kokoelmahallinta luo käyttöönoton yhteydessä järjestelmään asiakkaan tarvitsemat käyttäjätunnukset ja määrittää käyttöoikeudet sen toimittamien tietojen mukaisesti. Käyttöönoton yhteydessä määritetään kokoelmahallintajärjestelmään asiakkaan käyttämät numerointiskeemat yhteistyössä sen kanssa.		900 € + alv
Järjestelmäkoulutus (3 pv) Järjestelmäkoulutus pitää sisällään asiakkaalle kaksi koulutusta: 1) Kaikille yhteinen käyttökoulutus (maks. 10 henkilöä, 2 pv) 2) Asiakkaan pääkäyttäjille suunnattu käyttökoulutus (maks. 2 henkilöä, 1 pv) Koulutukset toteutetaan koronatilanteesta johtuen lähtökohtaisesti etäkoulutuksina joko Teams- tai Zoom-ympäristössä.	600 € + alv / koulutuspäivä yhdellä kouluttajalla. Koulutushinta sisältää koulutuksen valmistelun ja yhden kouluttajan koulutuspäivänä.	1800 € + alv
Lisenssit Tarjous sisältää 1 kpl lisenssejä MuseumPlus kokoelmahallintajärjestelmään. Yksi lisenssi oikeuttaa yhteen järjestelmän yhtäaikaiseen käyttäjään.		1135 € + alv
Palvelintila Kustannukset käyttöönottoprojektin ajalta. Tarve palvelintilalle 2 kk käyttöönottoprojektin aikana. Palvelintilan tarve perustuu toteutuneeseen käyttöön (minimilaskutus 100 gb/kk).	15 € + alv / kk	30 € + alv
		3865 € + alv

8. KOKOELMIEN HOITO

KOKOELMIEN HOITO JA KONSERVOINTI

Ennaltaehkäisevä konservointi on ensisijaista museon puolesta tehtävää konservointia. Esineiden säännöllinen puhdistus on myös ensisijaista.

Ennaltaehkäisevällä konservoinnilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla pyritään saamaan kokoelmat säilymään mahdollisimman pitkään nykyisessä kunnossaan. Käytännössä tällä tarkoitetaan vaikuttamista kokoelmien säilytys-, käsittely-, näyttely- ja kuljetusolosuhteisiin. Stabiilien säilytysolosuhteiden takaaminen on ensiarvoisen tärkeää niin esine- kuin kuvakokoelmien säilymiselle, minkä vuoksi myös dokumentoinnista ja varastoinnista vastaavat henkilöt ovat perillä ennaltaehkäisevän konservoinnin pääperiaatteista ja noudattavat periaatteita jokapäiväisessä työssään.

Kaikki konservointitoimenpiteet dokumentoidaan tarkasti ja ne tallennetaan digitaalisesti käytössä olevaan kokoelmanhallintaohjelmaan.

Pääpaino on näyttelyssä olevien ja tulevien esineiden konservointi. Tarvitttaessa ja mahdollisuuksien puitteissa konservointia hankitaan ostopalveluina.

SÄILYTYS

Valtaosa museoesineistä säilytetään esinevarastossa. Varastossa olevat esineet voivat altistua erilaisille vaarallisille aineille tai olosuhteille.

Esineet on asetettu varastohyllyihin. Museovaraston huonekalut eivät saa olla tehtyjä museoesineille haitallisista materiaaleista. Paras materiaali on metalli. Jos varastossa käytetään puisia huonekaluja, ne pitäisi olla maalattuja tai lakattuja (vesiohenteinen maali tai lakka).

Kaikki museovarastossa säilytettävät esineet suojataan valolta, pölyltä ja ilmassa olevilta vaarallisilta partikkeleilta.

- isot museoesineet suojataan pestyllä valkaisemattomalla lakanakankaalla, Tyvek kankaalla tai silkkipaperilla
- pienet esineet suojataan happovapaalla silkkipaperilla ja pakataan laatikoihin
- jos esineet laitetaan laatikoissa kerroksiin painavat asetetaan laatikon pohjalle ja otetaan huomioon, että esineen paino ei vaikuta muihin esineisiin
- särkyvät esineet suojataan myös kuplamuoviin tai rakennetaan laatikkoon sisätuet
- laatikot ja esineiden suojan päälle kiinnitetään esineen numero ja paikka, johon se varastoidaan; esineen hyvä merkkaus nopeuttaa esineen identifiointia ja ehkäisee sen ylimääräistä käsittelyä
- esineiden pakkausmateriaaleissa ei saa käyttää seuraavia materiaaleja: polyuretaanivaahto, neopreenivaahto, PVC, kumi, villa
- museoesineille sopivat pakkausmateriaalit ovat: polyeteeni ja polypropeenivaahto tai kangas, happovapaa silkkipaperi, valkaisematon puuvillakangas, neutraali pahvi tai kartonki

Epäorgaanisista materiaaleista tehtyjen esineiden käsittely

Lasi, keramiikka ja metalliesineet tulee säilyttää tiiviissä kaapissa tai laatikoissa. Jos se ei ole mahdollista, esineet suojataan muoviin. Korrodoituneita esineitä ei saa säilyttää samassa paikassa hyvässä kunnossa olevien esineiden kanssa.

Epäorgaanisten materiaalien säilytysolosuhteet:
- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 30 – 40 %

Orgaanisista materiaaleista tehtyjen esineiden säilytys

Esineet, jotka on valmistettu orgaanisista materiaaleista kuten: puu, nahka, paperi tai muovi säilytetään happovapaalla silkkipaperilla tai valkaisemattomalla lakanakankaalla suojattuna. Pienet esineet pakataan pahvilaatikoihin sopivasti tuettuna.

Orgaanisten materiaalien säilytysolosuhteet:
- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 55 %
- Esineet tulee suojata UV - valolta. Huonekalujen säilytys

Huonekalut suojataan happovapaalla paperilla, pestyllä valkaisemattomalla puuvillakankaalla tai polyeteeni-/polypropeeni non-woven kankaalla. Suojamateriaalin päällä pitäisi olla esineen numero. Vaurioituneet tai huonossa kunnossa olevat huonekalut tuetaan sopivalla materiaalilla. Helposti vaurioituvat osat suojataan erikseen pehmusteilla.

Huonekalujen materiaalien säilytysolosuhteet:
- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %

Kuva: Riitta Raikio-Söderlund/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

Tekstiilien säilytys

- Vältä tekstiilien taittamista. Jos iso tekstiili on taitettava, aseta rulla happovapaata silkkipaperia taitoksen sisäpuolelle.
- Pienet tasotekstiilit säilytetään vaakatasossa. Jos ne ovat kevyitä, ne voidaan säilyttää pinottuina.
- Tekstiilikerrokset erotetaan toisistaan happovapaalla silkkipaperilla tai valkaisemattomalla puuvillakankaalla
- Kolmiulotteiset tekstiilit, kuten hameet, säilytetään pahvilaatikoissa happovapaalla silkkipaperilla suojattuna.
- Tekstiilien sisäosiin, kuten hihoihin, laitetaan myös happovapaata silkkipaperia estämään taitoksia.
- Jos tekstiili säilytetään henkarilla, henkari pehmustetaan Dacro-vanulla ja päällystetään valkaisemattomalla puuvillakankaalla.
- Henkareilla säilytettävät tekstiilit suojataan valkaisemattomasta puuvillakankaasta valmistetuilla pusseilla
- Suuret tasotekstiilit säilytetään rullalla. Pahvirulla päällystetään Melinex- tai alumiinikalvolla.
- Rullalla oleva tekstiili suojataan valkaisemattomalla puuvillakankaalla.

Tekstiilien säilytysolosuhteet:

- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %

Kuva: Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

Maalatut taulut

Kankaalle maalatut taulut säilytetään happovapaalla materiaalilla suojattuna tasosäilytyksessä. Taulujen historialliset kehykset tulee suojata pehmusteilla.

Maalauksien säilytysolosuhteet:
- lämpötila: + 16-18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %
- UV-suojaus

Paperipohjaiset esineet
Paperi likaantuu hyvin helposti likaisista ja rasvaisista käsistä, joten sen käsittely pitäisi tehdä aina hyvin puhtailla käsillä tai hanskoilla. Työtilojen, joissa käsitellään paperia, täytyy olla hyvin puhtaat. Paperiesineet suojataan happovapaalla materiaalilla (paperi, kuoret, kansiot). Paperimateriaalia ei saa korjata liimateipillä eikä sen suoristamiseen tai esillepanoon saa käyttää sinitarraa (Blue Tack) etc.

Paperimateriaalien säilytyksessä ei saa käyttää metallisia klemmareita, kuminauhoja tai tiukasti kiinnitettyjä naruja.

Paperimateriaalista valmistettujen esineiden säilytysolosuhteet:
- lämpötila: + 16–18°C
- suhteellinen kosteus: 45 – 50 %
- UV-suojaus

Valokuvat ja negatiivit
Valokuvia ja negatiiveja käsitellään aina puuvillahanskoissa ja erityisesti otetaan huomioon valokuvien kulmat, jotta ne eivät vahingoitu. Valokuvia puhdistetaan niin vähän kuin mahdollista, puhaltamalla. Muut puhdistusmenetelmät voivat vahingoittaa valokuvien pintaa (esim. daguerro- typit).

Valokuvien säilytysolosuhteet:
- suhteellinen kosteus 30–50 % RH
- lämpötilassa alle 21°C

Lasinegatiivien säilytysolosuhteet:
- suhteellinen kosteus 20–40 % RH
- lämpötilassa alle 20°C
- säilytys suojamateriaali: PP, PE, Melinex

Polyesterikalvon negatiivit
- suhteellinen kosteus 20–50 % RH (alle 60%)
- lämpötilassa alle 20°C
- säilytys suojamateriaali: polyesterikalvot

TURVALLISUUS

Kokoelman säilymisen turvaamisen kannalta oleelliset turvallisuuskysymykset liittyvät näyttely- ja säilytysolosuhteisiin. Kokoelmaa uhkaa näyttelytilojen puutteelliset ja vaihtelevat olosuhteet, joista aiheutuu rappeutumista ja vaurioita. Säilytyksessä otetaan huomioon säilytysmateriaalien arkistokelpoisuus ja pitkäaikasäilykseen soveltuvuus. Museon tilat tarkastetaan säännöllisesti tuholaisilta. Esineiden kuljetuksessa otetaan huomioon turvallisuus pakatessa ja suojatessa. Esineitä käsitellään puhtailla puuvillahansikkailla. Puhdistamattomia esineitä kantaessa voidaan käyttää työhansikkaita, joissa on parempi pito. herkkiä paperikokoelmia voidaan käsitellä ilman hansikkaita, jolloin käsien on oltava huolellisesti vastapestyt.

Museoiden on varauduttava myös tulipaloihin ja muihin onnettomuuksiin. Näyttely- ja säilytystilat ovat paloturvalliset ja varustettu automaattisella palohälytysjärjestelmällä ja ensisammutusvälineistöllä. Museolla on pelastussuunnitelma mahdollisten onnettomuuksien varalle. Myös palotarkastukset suoritetaan säännöllisesti. Ilkivaltaan ja tahallisiin tuhotöihin tulee myös varautua. Näyttely- ja säilytystilat on varustettu murtosuojauksella ja murtohälytysjärjestelmällä. Näyttelyissä olevien esineiden turvallisuudesta vastaa valvontahenkilökunta.

Esineturvallisuutta voivat uhata myös henkilökunta ja yleisö. Henkilökunta on koulutettava käsittelemään museoesineitä. Tämä koskee myös väliaikaista henkilökuntaa. Tilojen siivouksessa on ensisijaisen tärkeää opastaa museon siivoamisen erityisluonteesta, esimerkiksi rajoituksista siivousaineiden käytössä. Esineturvallisuus on otettava huomioon näyttelyitä rakentaessa. Esineet on aseteltava toisiaan vahingoittamatta ja vakaasti. Paikoilleen kiinnityksessä voidaan käyttää museovahaa. Esineitä siirretään harkitusti.

ASIAKASTURVALLISUUS

Museolla tulee lisätä asiakasturvallisuutta parantamalla turvallista liikkumista. Turvallista liikkumista voidaan parantaa lisäämällä esteettömyyttä, asentamalla kaide sisäänkäynnille, hiekoituksella sekä parantamalla valaistusta museotiloissa ja piha-alueella. Terveysturvallisuus on myös huomioitava, esimerkiksi tartuntatautien kohdalla. Tällöin noudatetaan yleisiä ohjeistuksia tilanteen mukaan. Osaava henkilökunta on tärkeää asiakasturvallisuuden kannalta. Ensiapupätevyys on löydyttävä museon asiakaspalvelijoilta.

VAARALLISTEN AINEIDEN PROSEDYYRI

Hyvä kirjata esineen tietoihin:

1. Tieto tai arvelu mahdollisesta vaarasta.
2. Kemikaalin CAS- numero, mikäli tiedossa.
3. Suositus henkilön- suojaimista, joita tarvitaan objektia käsiteltäessä.
4. Sinetöimispäivä, mikäli esine on sinetöity Parafilm- kalvolla..

Poistetut esineet tai niiden osat, saastuneet pakkausmateriaalit ja kertakäyttöhansikkaat hävitettävä asianmukaisesti

Vaarallista jätettä vastaanottavat:

- **Apteekit:** lääkkeet ja elohopeakuumemittarit
- **Fortum (ent. Ekokem):** kemikaalit, elohopea, asbesti, PCB, paristot, lääkkeet, biologiset jätteet, terävät esineet, laitteet, jne.
- **Suomen Nukliditekniikka**: radioaktiiviset jätteet
- **Poliisi:** aseet ja räjähteet

Kategoria	Esimerkkejä esineistä	Tarvittavat toimenpiteet	Huomautuksia
Asbesti	silitysraudat, Singerit, talkki (kosmetiikka), laitteiden tiivisteet	pakkaa tiiviisti, merkitse näkyvästi	Ei saa imuroida
Raskasmetallit	Lyijyä on mm. luodeissa, punnuksissa, kolikoissa, tinasotilaissa ja säilyketölkeissä Arseeni: lääkkeet Akut Elohopea:pigmentit, taiteilijavärit, lääketieteen välineet	säilytys, suojavälineet käsitellessä, varoitusmerkinnät laatikoihin	Ei saa imuroida
Kemikaalit	Vanhat lääkkeet Formaliiniin säilötyt näytteet ja preparaatit	Sinetöidään Parafilm-kalvolla Kemikaalien CAS-numerot ja käyttöturvallisuus-tiedotteet haltuun! Sigma-Aldrich & PubChem: https://www.sigmaaldrich.com/ https://pubchem.ncbi.nlm.nih.gov/ varoitusmerkinnät laatikoihin	Ei saa imuroida
Räjähdysalttiit lääkkeet	pikriinihappo ensiapulaukuissa, Nitroglyseroli	Älä koske! Yhteys poliisiin.	
Muovit	selluloidi, bakeliitti	säilytys erillään, paloherkkiä	
Radioaktiiviset aineet	itsevalaisevat kellot, kompassit, posliinihampaat (1940-1980 -luvuilla uraania)	säilytys ja merkinnät	säteily vähäistä
Hyönteismyrkyt	turkikset	käsineet, hengityssuojaimet	
Homeet ja sädesienet	ulkovarastot ja kosteissa olosuteissa säilytetyt esineet	käsineet, hengityssuojaimet	
Taudinaiheuttajat	ulkovarastot (myyräkuume, salmonella)	käsineet, hengityssuojaimet	

9. KOKOELMIEN SAAVUTETTAVUUS JA KÄYTTÖ

SAAVUTETTAVUUS JA YLEISÖTYÖ

Museon perustehtäviin on kirjattu velvoite kokoelmien säilyttämisestä ja niiden asettamisesta esille ja tutkittavaksi. Museon kokoelmien saavutettavuuden lisääminen on yksi kokoelmatyön tärkeistä tehtävistä.

Museo pyrkii koko ajan lisäämään kokoelmien saavutettavuutta. Kokoelmaa digitoidaan sekä esineiden että valokuvien osalta. Työ on aloitettu 2020. Se on kuitenkin paljon resursseja vaativaa ja hidasta luonteeltaan. Digitointi mahdollistaa tietojen siirron lopulta Finna.fi-palveluun ja muihin verkkoalustoihin.

Näyttelytoiminta on keskeinen osa saavutettavuutta. Näyttelyiden sisältöä kohennetaan ja tietoa esineistä lisätään. Museo pyrkii avaamaan tilojaan yleisölle yhä laajemmin. Tilojen kunnostaminen ja turvallisuuden takaaminen ovat ensisijaisia tämän kannalta. Kaikkia tiloista ei voida saattaa yleisölle avoimiksi puutteellisten hätäuloskäyntien vuoksi, tämä koskee erityisesti museon päärakennuksen vinttikerrosta. Näyttelyiden ohella museo tarjoaa opastusta ja vaihtuvia taidenäyttelyitä sekä erilaisia tapahtumia.

Tärkeää yleisötyötä on koulujen ja päiväkotien kanssa tehtävä yhteistyö. Museo pyrkii lisäämään opetusaineston tuottamista ja museopedagogista toimintaa. Työ on usein hankemuotoista, johon haetaan tarvittaessa avustuksia.

KOKOELMIEN KÄYTTÄJÄT

Oma organisaatio on kokoelmien sisäisenä käyttäjänä keskeisin. Kaupungin muut toimijat voivat niinikään käyttää esimerkiksi kuvakokoelmaa. Muut museot ovat myös yksi käyttäjistä, jolloin esine-lainasta tehdään sopimus museon kanssa.

Tutkijat voivat olla taustaltaan monenlaisia, esimerkiksi paikallisia historianharrastajia tai yliopistotutkijoita. Kokoelmapalvelut pyrkii palvelemaan tutkija-asiakkaitaan parhaansa mukaan, taustasta tai aiheesta riippumatta. Kokoelmien digitalisointi on tutkija-asiakkaidenkin yhteydessä avainasemassa, etenkin esinekokoelmien osalta. Esinekokoelmien esille otto on usein aikaa vievää ja resursseja vaativaa toimintaa. Esineiden esille ottamisesta päätetään tapauskohtaisesti. Tähän liittyen digitoitu materiaali auttaa tutkijoita kokoelmia ja objekteja koskevan yleiskäsityksen ja perustietojen hahmottamisessa. Myös lehdistö voi hyödyntää museon materiaalia, esimerkiksi kuvia.

Yrityssektori ja etenkin mainostoimistot hyödyntävät pääasiassa kuvamateriaalia, mutta voivat myös kuvauttaa esinekokoelmien objekteja tarpeisiinsa. Pääsääntöisesti kuvamateriaali on maksullista kaupalliseen käyttöön. Maksullisuutta harkitaan tapauskohtaisesti, jolloin otetaan huomioon museon saavuttama mahdollinen hyöty ja näkyvyys suhteessa kaupallisen tahon maksamaan korvaukseen.

Suuri yleisö on nimensä mukaisesti museon kokoelmien isoin asiakasryhmä. Suuri yleisö tutustuu kokoelmiin näyttelyissä, julkaisuissa ja netissä. Lopulta kokoelmaan pääseen tutustumaan Finna-palvelun kautta.

KOKOELMIEN KÄYTTÖ

Näyttelykäyttö. Museossa on perusnäyttely, jota muokataan ja parannellaan. Esineitä voi päätyä myös lainaan muihin alueen museoihin ja yhteisnäyttelyihin. Näyttelyistä vastaa museon työryhmä.

Tutkimuskäyttö. Oma kokoelmiin liittyvä tutkimus tuottaa uutta, syvempää tietoa sekä yksittäisistä objekteista että laajemmista kokoelman osista. Tutkimusta tehdään objekteja tutkimusluetteloitaessa, mutta useimmiten tutkimusprojektit liittyvät erillisiin hankkeisiin, kuten näyttelyiden tai julkaisujen tuottamiseen ja asiakastiedusteluihin. Uusi tutkimustieto siirretään kokoelmajärjestelmään, jolloin se on myös muiden saavutettavissa. Tutkimustuloksia pyritään esittelemään muun muassa näyttelyissä ja julkaisuissa. Kokoelmiin voi kohdistua myös oman organisaation ulkopuolisten tahojen tutkimustyötä. Kokoelmapalveluiden tavoitteena on kehittää toimintaansa siten, että kokoelmat ovat mahdollisimman hyvin saavutettavissa tutkimuksen lähdemateriaaliksi.

Museokauppa ja markkinointi. Museon kokoelman pohjalta tuotetaan materiaalia markkinointiin ja museokaupan tuotteita, esimerkiksi valokuvia hyödynnetään mainoksiin ja postikortteihin.

Otos kouluille tuotetusta Tunne itsesi! -työpajan videosta (2020).
Kuva: Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro

YHTEISTYÖ

Carlsron rooli kaupunginmuseona Kristiinankaupungissa on keskeinen alueellisen yhteistyön keskiössä. Koko Kristiinankaupungin alueen kokoelmien saavutettavuus on tärkeä arvo. Museot ovat luonteeltaan hyvin erilaisia ja täydentävät toisiaan hienosti. Vahvempi yhteistyö tukisi kaikkien toimintaa ja tekisi alueen museoista entistä toimivampia ja vetovoimaisempia. Yhteistyöllä voidaan paremmin taata kokoelmien säilyminen ja toiminnan jatkuvuus. Yhteistyö muiden museoiden kanssa tarkottaisi sekä museon kulisseissa tehtäviä toimenpiteitä että näkyvää yhteistyötä esimerkiksi markkinoinnin ja yhteisten tapahtumien muodossa. Resurssien jakaminen on pienten toimijoiden välillä kannattavaa.

Digitoinnissa löytyy luonteva yhteistyöhanke alueen muiden museoiden kanssa. MuseumPlus RIA-palvelu soveltuu tällaiseen hankkeeseen. Hankkeen päänä toimisi Carlsron museo kaupunginmuseon roolissaan. Mahdollisia yhteistyömuseoita olisi Kiilin kotiseutumuseo, Lebellin kauppiaantalo sekä Merimuseo. Tämä toimenpide takaa kokoelmien saavutettavuuden laajalle yleisölle ja mahdollistaa kokoelmiin perehtymisen ja tutkimuksen myös museoiden ulkopuolisille.

Yhteistyön osa-alueita ja tavoitteita:

Näyttely- ja tapahtumatoiminta

Markkinointi

Tallennustyö

Tutkimus

Näkyvyys

Vetovoimaisuus

Saavutettavuus

Laadukkuus

Kuva: Timjami Varamäki/Kristiinankaupungin kaupunginmuseo Carlsro